

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

21. januar 2016*

»Præjudiciel forelæggelse — retligt samarbejde i civile sager — lovvalg — forordning (EF) nr. 864/2007 og (EF) nr. 593/2008 — direktiv 2009/103/EF — ulykke forårsaget af en lastbil med påhængskøretøj, hvor de to køretøjer er forsikret af forskellige forsikringsgivere — ulykke, der har fundet sted i en anden medlemsstat end den, hvor forsikringsaftalerne er indgået — regressøgsmål mellem forsikringsgiverne — lov, der finder anvendelse — begreberne »kontraktlige forpligtelser« og »forpligtelser uden for kontrakt««

I de forenede sager C-359/14 og C-475/14,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet henholdsvis af Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius, Litauen) og Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens øverste domstol) ved afgørelse af 15. juli 2014 og 8. oktober 2014, indgået til Domstolen den 23. juli 2014 og den 17. oktober 2014, i sagerne:

»**ERGO Insurance**« SE ved »ERGO Insurance« SE Lietuvos filialas

mod

»**If P&C Insurance**« AS ved »IF P&C Insurance« AS filialas (sag C-359/14)

og

»**Gjensidige Baltic**« AAS ved »Gjensidige Baltic« AAS Lietuvos filialas

mod

»**PZU Lietuva**« UAB DK (sag C-475/14),

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af formanden for Tredje Afdeling, L. Bay Larsen, som fungerende formand for Fjerde Afdeling, og dommerne J. Malenovský, M. Safjan (refererende dommer), S. Prechal og K. Jürimäe,

generaladvokat: E. Sharpston

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

* Processprog: litauisk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- »ERGO Insurance« SE ved »ERGO Insurance« SE Lietuvos filialas ved advokatas M. Navickas
- »Gjensidige Baltic« AAS ved »Gjensidige Baltic« AAS Lietuvos filialas ved A. Rjabovs
- »If P&C Insurance« AS ved »If P&C Insurance« AS filialas ved A. Kunčiuvienė
- den litauiske regering ved R. Krasuckaitė, G. Taluntytė og D. Kriauciūnas, som befuldmægtigede
- den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede
- Europa-Kommissionen ved A. Steiblytė og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 24. september 2015, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 14, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EUT L 263, s. 11), af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT L 177, s. 6, herefter »Rom I-forordningen«) og af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II) (EUT L 199, s. 40, herefter »Rom II-forordningen«).
- 2 Anmodningerne er blevet indgivet i forbindelse med tvister mellem henholdsvis »ERGO Insurance« SE på den ene side og »If P&C Insurance« AS på den anden side og »Gjensidige Baltic« AAS (herefter »Gjensidige Baltic«) på den ene side og »PZU Lietuva« UAB DK (herefter »PZU Lietuva«) på den anden side, som alle er forsikringsselskaber, vedrørende den lov, der skal finde anvendelse på regressøgsmål, der er anlagt mellem de nævnte parter som følge af færdselsulykker, der fandt sted i Tyskland.

Retsforskrifter

EU-retten

Rom I-forordningen

- 3 Syvende betragtning til Rom I-forordningen har følgende ordlyd:

»Denne forordnings materielle anvendelsesområde og bestemmelser bør stemme overens med Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område [(EFT L 12, s. 1, herefter »Bruxelles I-forordningen«)] og [Rom II-forordningen].«

- 4 Rom I-forordningens artikel 1, stk. 1, definerer forordningens anvendelsesområde på følgende måde:

»Denne forordning finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser på det civil- og handelsretlige område i situationer, hvor der skal foretages et lovvalg.

Den finder i særdeleshed ikke anvendelse på spørgsmål vedrørende skat, told eller på administrative anliggender.«

- 5 Forordningens artikel 4 med overskriften »Lovvalg i mangel af aftale herom« fastsætter:

»1. Har parterne ikke aftalt lovvalg i overensstemmelse med artikel 3, bestemmes den lov, der finder anvendelse på aftalen, som følger, jf. dog artikel 5-8:

- a) [A]ftaler om køb af varer er underlagt loven i det land, hvor sælger har sit sædvanlige opholdssted.
- b) [T]jenesteydelsesaftaler er underlagt loven i det land, hvor tjenesteyderen har sit sædvanlige opholdssted.
- c) [A]ftaler vedrørende en tinglig rettighed over fast ejendom eller leje eller forpagtning af fast ejendom er underlagt loven i det land, hvor ejendommen er beliggende.
- d) [U]anset litra c) gælder, at aftaler om leje eller forpagtning af fast ejendom med henblik på midlertidig privat brug i højst seks på hinanden følgende måneder er underlagt loven i det land, hvor ejeren har sit sædvanlige opholdssted, forudsat at lejer eller forpagter er en fysisk person med sædvanligt opholdssted i samme land.
- e) [F]ranchiseaftaler er underlagt loven i det land, hvor franchisetageren har sit sædvanlige opholdssted.
- f) [D]istributionsaftaler er underlagt loven i det land, hvor distributøren har sit sædvanlige opholdssted.
- g) [A]ftaler om salg af varer ved auktion er underlagt loven i det land, hvor auktionen finder sted, hvis et sådant sted kan bestemmes.
- h) [A]ftaler indgået inden for et multilateralt system, der sætter flere tredjeparters interesse i køb og salg af finansielle instrumenter i forbindelse med hinanden eller befordrer dette, jf. artikel 4, stk. 1, nr. 17), i direktiv 2004/39/EF, under iagttagelse af ufravigelige regler og underlagt én enkelt lov, er underlagt denne lov.

2. Er aftalen ikke omfattet af stk. 1, eller er aftalens bestanddele omfattet af mere end et af litraerne a)-h) i stk. 1, underlægges aftalen loven i det land, hvor den part, der præsterer den for aftalen karakteristiske ydelse, har sit sædvanlige opholdssted.

3. Fremgår det klart af alle sagens omstændigheder, at aftalen hvor parterne ikke har aftalt lovvalg, har åbenbart nærmere tilknytning til et andet land end det, der er angivet i stk. 1 eller 2, finder loven i dette andet land anvendelse.

4. Kan det i henhold til stk. 1 eller 2 ikke bestemmes, hvilken lov der finder anvendelse, er aftalen underlagt loven i det land, hvortil den har sin nærmeste tilknytning.«

6 Forordningens artikel 7 med overskriften »Forsikringsaftaler« har følgende ordlyd:

- »1. Denne artikel finder anvendelse på de i stk. 2 omhandlede aftaler, uanset om den dækkede risiko er beliggende i en medlemsstat eller ej, og på alle andre forsikringsaftaler, der dækker risici, der er beliggende inden for medlemsstaternes område. Den finder ikke anvendelse på genforsikringsaftaler.
2. En forsikringsaftale, der dækker store risici som defineret i artikel 5, litra d), i Rådets første direktiv 73/239/EØF af 24. juli 1973 om samordning af de administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om adgang til udøvelse af direkte forsikringsvirksomhed bortset fra livsforsikring [(EFT L 228, s. 3), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/68/EF af 16. november 2005 (EFT L 323, s. 1)], er underlagt den lov, som parterne har aftalt i overensstemmelse med artikel 3 i denne forordning.

Har parterne ikke aftalt, hvilken lov der finder anvendelse, er forsikringsaftalen underlagt loven i det land, hvor forsikringsgiveren har sit sædvanlige opholdssted. Fremgår det af alle sagens omstændigheder klart, at aftalen har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land, finder loven i dette andet land anvendelse.

[...]

6. Med henblik på denne artikel bestemmes det land, hvori risikoen er beliggende, i overensstemmelse med artikel 2, litra d), i Rådets andet direktiv 88/357/EØF af 22. juni 1988 om samordning af love og administrative bestemmelser vedrørende direkte forsikringsvirksomhed bortset fra livsforsikring og om fastsættelse af bestemmelser, der kan lette den faktiske gennemførelse af den frie udveksling af tjenesteydelser [(EFT L 172, s. 1), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005 (EUT L 149, s. 14),] og, hvor der er tale om livsforsikringer, er det land, hvor risikoen er beliggende, det land, hvor forpligtelsen, jf. artikel 1, stk. 1, litra g), i direktiv 2002/83/EF, består.«

7 Forordningens artikel 15 med overskriften »Lovbestemt subrogation« er sålydende:

»Når en person (»fordringshaveren«) har en ved aftale stiftet fordring mod en anden (»skyldneren«), og en tredjemand er forpligtet til at fyldestgøre fordringshaveren eller har fyldestgjort denne i henhold til en sådan forpligtelse, afgør den lov, der finder anvendelse på denne tredjemands forpligtelse til at fyldestgøre fordringshaveren, hvorvidt og i hvilket omfang tredjemand over for skyldneren kan udøve de rettigheder, som fordringshaveren havde mod skyldneren efter den lov, som finder anvendelse på forholdet mellem disse.«

8 Rom I-forordningens artikel 16, der har overskriften »Flere skyldnere«, fastsætter:

»Har en fordringshaver en fordring mod flere skyldnere, der hæfter solidarisk, og har en af skyldnerne allerede fyldestgjort fordringen helt eller delvis, afgør den lov, der finder anvendelse på denne skyldners forpligtelse over for fordringshaveren, også denne skyldners regresret over for de øvrige skyldnere. De øvrige skyldnere kan påberåbe sig de indsigelser, de havde over for fordringshaveren, for så vidt der er hjemmel herfor i den lov, der finder anvendelse på deres forpligtelser over for fordringshaveren.«

9 Forordningens artikel 23 med overskriften »Forholdet til andre bestemmelser i fællesskabsretten« bestemmer:

»Med undtagelse af artikel 7 berører denne forordning ikke anvendelsen af fællesskabsretlige bestemmelser, som på særlige områder fastsætter lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser.«

Rom II-forordningen

- 10 Syvende betragtning til Rom II-forordningen har følgende ordlyd:

»Denne forordnings materielle anvendelsesområde og bestemmelser bør stemme overens med [Bruxelles I-forordningen] og med instrumenter vedrørende lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser.«

- 11 Forordningens artikel 4, der har overskriften »Almindelig regel«, har følgende ordlyd:

»1. Medmindre andet er fastsat i denne forordning, anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af en skadevoldende handling, loven i det land, hvor skaden indtræder, uanset i hvilket land den skadevoldende begivenhed fandt sted, og uanset i hvilket land eller hvilke lande de indirekte følger af denne begivenhed indtræder.

2. Har den påstået ansvarlige og den skadelidte sædvanligt opholdssted i samme land på det tidspunkt, hvor skaden indtræder, anvendes det pågældende lands lov.

3. Hvis det af alle sagens omstændigheder fremgår, at den skadevoldende handling har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land end det, der er omhandlet i stk. 1 og 2, anvendes dette andet lands lov. En sådan åbenbart nærmere tilknytning til et andet land vil navnlig kunne støttes på et forudgående retsforhold mellem parterne, f.eks. en aftale, med nær tilknytning til den pågældende skadevoldende handling.«

- 12 Rom II-forordningens artikel 15 med overskriften »Rækkevidden af den lov, der skal anvendes«, bestemmer:

»Den lov, der i henhold til denne forordning skal anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, finder navnlig anvendelse på spørgsmål om:

- a) ansvarsgrundlag og ansvarsomfang, herunder bestemmelse af, hvilke personer der kan handle ansvarspådragende
- b) ansvarsfrihedsgrunde samt ansvarsbegrænsning og ansvarsdeling

[...]«

- 13 Forordningens artikel 18, der har overskriften »Direkte søgsmål mod den ansvarliges forsikringsgiver«, fastsætter:

»Den skadelidte kan rejse krav direkte mod den erstatningsansvarliges forsikringsgiver, hvis der er hjemmel herfor i den lov, der skal anvendes på forpligtelsen uden for kontrakt, eller i den lov, der skal anvendes på forsikringsaftalen.«

- 14 Forordningens artikel 19 med overskriften »Subrogation« har følgende ordlyd:

»Når en person (fordringshaveren) i henhold til en forpligtelse uden for kontrakt har en fordring mod en anden (skyldneren), og en tredjemand er forpligtet til at fyldestgøre fordringshaveren eller har fyldestgjort denne i henhold til en sådan forpligtelse, skal den lov, som finder anvendelse på tredjemandens forpligtelse til at fyldestgøre fordringshaveren, afgøre, hvorvidt og i hvilket omfang tredjemanden over for skyldneren kan udøve de rettigheder, som fordringshaveren havde mod skyldneren efter den lov, som skal anvendes på forholdet mellem disse.«

- 15 Rom II-forordningens artikel 20, som har overskriften »Tilfælde med flere erstatningsansvarlige«, er sålydende:

»Hvis en fordringshaver har en fordring mod flere skyldnere, som hæfter solidarisk, og en af skyldnerne allerede har fyldestgjort fordringen helt eller delvis, afgøres denne skyldners ret til at kræve kompensation fra de andre skyldnere efter den lov, som skal anvendes på den pågældende skyldners forpligtelse uden for kontrakt over for fordringshaveren.«

- 16 Forordningens artikel 27 med overskriften »Forholdet til andre bestemmelser i fællesskabsretten« bestemmer:

»Denne forordning berører ikke anvendelsen af fællesskabsretlige bestemmelser, som på særlige områder fastsætter lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt.«

Direktiv 2009/103

- 17 26. betragtning til direktiv 2009/103 har følgende ordlyd:

»Den enkelte forsikringspolice bør i den forsikredes interesse på grundlag af én enkelt præmie i hver medlemsstat give den dækning, som er foreskrevet i lovgivningen i denne medlemsstat, eller den dækning, der kræves efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor køretøjet er hjemmehørende, når denne dækning er større.«

- 18 Direktivets artikel 3 med overskriften »Lovpligtig forsikring af motorkøretøjer« fastsætter følgende i stk. 3:

»Hver medlemsstat træffer passende foranstaltninger til at sikre, at forsikringskontrakten i øvrigt dækker følgende skader:

- a) skader, der forårsages i andre medlemsstater, i overensstemmelse med disse staters lovgivning

[...]«

- 19 Direktivets artikel 14 med overskriften »Enkelt præmie« er sålydende:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger, således at alle lovpligtige ansvarsforsikringer for motorkøretøjer:

- a) dækker hele Fællesskabets område på grundlag af en enkelt præmie og i hele aftalens løbetid, også i perioder, hvor køretøjet befinder sig i en anden medlemsstat under aftalens løbetid og
- b) på grundlag af ovennævnte præmie giver den dækning i hver medlemsstat, som er foreskrevet i dennes lovgivning, eller den dækning, der kræves efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor køretøjet er hjemmehørende, når denne dækning er større.«

Litauisk ret

- 20 Bestemmelserne i direktiv 2009/103 er blevet gennemført i national ret ved lov om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer (TPVCAPDĮ) af 5. marts 2004 (Žin., 2004, nr. 46-1498), som ændret ved lov nr. X-1137 af 17. maj 2007 (Žin., 2007, nr. 61-2340, herefter »lov om lovpligtig ansvarsforsikring«).

- 21 Artikel 10 i lov om lovpligtig ansvarsforsikring med overskriften »Forsikringsaftalens geografiske dækning« bestemmer i stk. 1:

»Efter betaling af en enkelt (samlet) præmie giver aftalen om forsikring for et køretøj, der er hjemmehørende på [det litauiske] område, eller aftalen om forsikring på grænseplader, i hele aftalens løbetid, også i perioder, hvor køretøjet befinder sig i en anden EU-medlemsstat under aftalens løbetid, i hver medlemsstat den dækning, der kræves efter dennes lovgivning om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer, eller den dækning, der følger af denne lov, når denne dækning er større. [...]«

- 22 Artikel 11 i lov om lovpligtig ansvarsforsikring, der har overskriften »Forsikringssummer og -præmier«, har følgende ordlyd:

»[...]«

3. Forsikringsgiveren betaler erstatning for skader, der forvoldes i en anden EU-medlemsstat, på baggrund af forsikringssummerne i henhold til den pågældende medlemsstats love eller de forsikringssummer, der er fastlagt i stk. 1 i denne artikel, når disse er større.

[...]«

- 23 Den nævnte lovs artikel 16 med overskriften »Principper for betaling af erstatning« fastsætter følgende i stk.1:

»Den ansvarlige forsikringsgiver eller det nationale forsikringsbureau betaler erstatning, hvis indehaveren af motorkøretøjet pådrager sig ansvar for en skade forvoldt mod en skadelidt tredjepart. Erstatningen skal betales under hensyntagen til de love, som regulerer den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer, i den medlemsstat, hvor færdselsulykken fandt sted.

[...]«

Twisterne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

Sag C-359/14

- 24 Den 1. september 2011 væltede et trækkende køretøj med påhængskøretøj på vejbanen under en vending i nærheden af Mannheim (Tyskland). Føreren af det trækkende køretøj blev på grundlag af den rapport, der blev skrevet af de politibetjente, der befandt sig på ulykkesstedet, erklæret ansvarlig for ulykken. Som følge heraf ydede dette køretøjs forsikringsgiver, filialen til »ERGO Insurance« SE, ofrene for den nævnte ulykke en erstatning på 7 760,02 LTL (ca. 2 255 EUR). Denne forsikringsgiver har herefter anlagt sag ved den forelæggende ret med påstand om, at påhængskøretøjets forsikringsgiver, dvs. filialen til »If P&C Insurance« AS, tilpligtes at betale halvdelen af den forsikringserstatning, som den førstnævnte forsikringsgiver har måttet udbetale, med den begrundelse, at den sidstnævnte forsikringsgiver var solidarisk ansvarlig for den forårsagede skade.
- 25 Der er ifølge den forelæggende ret tvivl om fastlæggelsen af den lov, der finder anvendelse på tvisten mellem disse to forsikringsgivere.

26 Det er på denne baggrund, at Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius) har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Skal artikel 4, stk. 4, i [Rom I-forordningen], som bestemmer, at »[k]an det i henhold til [denne artikel 4's] stk. 1 eller 2 ikke bestemmes, hvilken lov der finder anvendelse, er aftalen underlagt loven i det land, hvortil den har sin nærmeste tilknytning«, fortolkes således, at tysk lov finder anvendelse under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen?
- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende: Skal det princip, der er fastsat i [Rom II-forordningens] artikel 4 [...], under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, fortolkes således, at spørgsmålet om, hvilken lov der finder anvendelse på tvisten mellem forsikringsgiver for traktoren og forsikringsgiver for sættevognen, skal afgøres på grundlag af loven i det land, hvor skaden som følge af færdselsulykken er indtrådt?»

Sag C-475/14

27 I forbindelse med en færdselsulykke, der fandt sted den 21. januar 2011 i Tyskland, forvoldte et trækkende køretøj med påhængskøretøj skade på tredjemands ejendom. På daværende tidspunkt var det trækkende køretøj ansvarsforsikret hos Gjensidige Baltics litauiske filial. Påhængskøretøjet var ansvarsforsikret i henhold til en ansvarsforsikringsaftale, der var indgået med PZU Lietuva.

28 Som følge af krav, der var blevet indgivet i Tyskland af ofre for denne ulykke, betalte Gjensidige Baltic forsikringserstatning på 4 331,05 LTL (ca. 1 254 EUR). Gjensidige Baltic er af den opfattelse, at for så vidt som denne erstatning dækkede hele den skade, som disse ofre havde lidt, kunne selskabet anlægge et regressøgsmål over for PZU Lietuva med påstand om tilbagebetaling af halvdelen af det nævnte beløb, dvs. 2 165,53 LTL (ca. 629 EUR).

29 Ved dom af 2. januar 2013 gav Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius) Gjensidige Baltic medhold. Den tilpligtede PZU Lietuva at tilbagebetale sidstnævnte 2 165,53 LTL for den udbetalte forsikringserstatning plus en årlig rente på 6% af beløbet. Den nævnte domstol anførte, at det i overensstemmelse med Rom II-forordningens artikel 4, stk. 1, var tysk lov, der skulle finde anvendelse på den forpligtelse uden for kontrakt, der udsprang af den skadevoldende handling. I medfør af tysk ret skal ansvaret deles, når der er tale om skader, som følger af en færdselsulykke forårsaget af et køretøj med påhængskøretøj. Når den ene af forsikringsgiverne har ydet erstatning for skaden, har denne ret til at kræve halvdelen af beløbet af den anden forsikringsgiver.

30 Ved dom af 8. november 2013 ophævede Vilniaus apygardos teismas (den regionale domstol i Vilnius) dommen fra Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius) og forkastede det af Gjensidige Baltic anlagte regressøgsmål. Den regionale domstol fandt, at de spørgsmål, der var knyttet til ansvarsforsikringen for motorkøretøjer, i den foreliggende sag skulle afgøres på grundlag af forsikringsaftalen om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer, og at bestemmelserne i Rom II-forordningen ikke fandt anvendelse. For så vidt som der i hovedsagen var blevet tegnet en lovpligtig ansvarsforsikring, kan den omhandlede situation nemlig ikke henhøre under det civilretlige erstatningsansvar uden for kontrakt. Idet denne domstol fandt, at PZU Lietuvas forpligtelse udsprang af den lovpligtige ansvarsforsikringsaftale, konkluderede den, at litauisk ret fandt anvendelse.

31 Gjensidige Baltic har iværksat kassationsappel ved den forelæggende ret med påstand om ophævelse af denne dom og stadfæstelse af den dom af 2. januar 2013, som blev afsagt af Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius).

32 Den forelæggende ret har anført, at tvisten i det væsentlige vedrører dels kvalificeringen af det retlige forhold mellem forsikringsgiveren for det trækkende køretøj og forsikringsgiveren for påhængskøretøjet, dels fastlæggelsen af den lov, der finder anvendelse på dette forhold. Denne

kvalificering er afgørende for tvisten, for så vidt som litauisk og tysk retsorden fastsætter forskellige principper for ansvarsfordeling mellem det trækkende køretøjs forsikringsgiver og påhængskøretøjets forsikringsgiver, når skaden er forårsaget af køretøjer, der anvendes i forening.

33 Det er desuden nødvendigt at fastslå, hvorvidt artikel 14, litra b), i direktiv 2009/103, således som Gjensidige Baltic har gjort gældende, opstiller en lovvalgsregel, hvorefter lovgivningen på ulykkesstedet finder anvendelse på en tvist mellem forsikringsgivere, såsom den i hovedsagen omhandlede.

34 På denne baggrund har Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Fastlægger artikel 14, litra b), i direktiv 2009/103[...] en lovvalgsregel, hvis personelle anvendelsesområde ikke alene gør sig gældende for ofre for trafikulykker, men også for forsikringsgivere for det køretøj, der er ansvarligt for den i ulykken forvoldte skade, med henblik på at fastlægge, hvilken lov der skal anvendes på forholdet mellem dem, og er denne bestemmelse en særlig regel for så vidt angår de lovvalgsregler, der er fastlagt i Rom I- og Rom II-forordningerne[?]

2) Hvis det første spørgsmål besvares benægtende, er det da vigtigt at fastslå, om retsforholdet mellem forsikringsgiverne i nærværende sag er omfattet af begrebet »kontraktlige forpligtelser« som omhandlet i Rom I-forordningens artikel 1, stk. 1[?] Hvis retsforholdet mellem forsikringsgiverne er omfattet af begrebet »kontraktlige forpligtelser«, er det da vigtigt at fastslå, om dette forhold er omfattet af kategorien forsikringsaftaler, og om den lov, der finder anvendelse herpå, skal bestemmes i henhold til Rom I-forordningens artikel 7[?]

3) Hvis de første to spørgsmål besvares benægtende, er det da vigtigt at fastslå, om retsforholdet i forbindelse med et regreskrav mellem forsikringsgivere, der forsikrer køretøjer, der anvendes i forening, er omfattet af begrebet »forpligtelser uden for kontrakt« som omhandlet i Rom II-forordningen, samt om dette forhold skal betragtes som et afledt retsforhold, der udspringer af trafikulykken (den skadevoldende handling), i forbindelse med fastlæggelsen af, hvilken lov der skal finde anvendelse i henhold til Rom II-forordningens artikel 4, stk. 1[?] I en sag som den nærværende skal forsikringsgivere, der forsikrer køretøjer, der anvendes i forening, da betragtes som skyldnere, som hæfter solidarisk i henhold til Rom II-forordningens artikel 20, og skal den lov, der finder anvendelse på forholdet mellem dem, fastlægges i medfør af den bestemmelse [?]

35 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 19. november 2014 er sagerne C-359/14 og C-475/14 blevet forenet med henblik på den mundtlige forhandling og dommen.

Om de præjudicielle spørgsmål

36 Med deres spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker de forelæggende retter nærmere bestemt oplyst, hvordan Rom I-forordningen, Rom II-forordningen og direktiv 2009/103 skal fortolkes med henblik på at fastlægge den lov eller de love, der inden for rammerne af et regressøgsmål anlagt af et trækkende køretøjs forsikringsgiver, som har ydet erstatning til et offer for en ulykke forårsaget af det nævnte køretøjs fører, finder anvendelse i forhold til forsikringsgiveren for det påhængskøretøj, der blev trukket i forbindelse med ulykken.

37 Det bemærkes, at således som det fremgår af artikel 1 i Rom I-forordningen og Rom II-forordningen, har disse forordninger harmoniseret de lovvalgsregler, der på det civil- og handelsretlige område finder anvendelse på henholdsvis kontraktlige forpligtelser og forpligtelser uden for kontrakt. Den lov, der finder anvendelse på disse to typer forpligtelser, skal fastlægges ved hjælp af de bestemmelser, som er fastsat i en af de to forordninger, dog med forbehold af de regler, der er omhandlet i Rom I-forordningens artikel 23 og 25 og Rom II-forordningens artikel 27 og 28.

- 38 I sidstnævnte henseende skal det som svar på spørgsmålet fra Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens øverste domstol) i sag C-475/14 for det første bemærkes, at artikel 14, litra b), i direktiv 2009/103 for så vidt angår regressøgsmål mellem forsikringsgivere ikke fastsætter nogen særlig lovvalgsregel i forhold til de lovvalgsregler, der er fastsat i Rom I-forordningen og Rom II-forordningen, og at bestemmelsen derfor ikke opfylder de krav, som er opstillet i henholdsvis Rom I-forordningens artikel 23 og Rom II-forordningens artikel 27.
- 39 Direktiv 2009/103 pålægger medlemsstaterne en forpligtelse til at træffe foranstaltninger, der sikrer, at ofret for en færdselsulykke og indehaveren af det i denne ulykke indblandede køretøj er beskyttede. Det fremgår af 12. betragtning til direktivet, at det generelle formål med direktivet er at beskytte ofre for færdselsulykker ved at sikre, at disse er omfattet af en minimumsforsikringsdækning.
- 40 Det fremgår hverken af ordlyden af eller formålene med direktiv 2009/103, at direktivet tilsigter at fastsætte lovvalgsregler.
- 41 Nærmere bestemt begrænser direktivets artikel 14, sammenholdt med 26. betragtning til direktivet, sig til at pålægge medlemsstaterne at træffe de nødvendige foranstaltninger, således at ansvarsforsikringerne for motorkøretøjer på grundlag af en enkelt præmie dækker hele Den Europæiske Unions område i hele aftalens løbetid, og til på grundlag af denne præmie at sikre den dækning i hver medlemsstat, som er foreskrevet i dennes lovgivning, eller den dækning, der kræves efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor køretøjet er hjemmehørende, når denne dækning er større.
- 42 Denne bestemmelse omhandler derfor alene det territoriale omfang for og det niveau af dækning, som forsikringsgiveren skal garantere med henblik på at sikre ofrene for færdselsulykker en tilstrækkelig beskyttelse. Der kan ikke heraf udledes en regel, hvorefter den således fastlagte lovgivning i medlemsstaten regulerer ansvarsdelingen mellem forsikringsgivere.
- 43 Hvad for det andet angår det respektive anvendelsesområde for Rom I-forordningen og Rom II-forordningen skal de heri indeholdte begreber »kontraktlig forpligtelse« og »forpligtelse uden for kontrakt« fortolkes selvstændigt, primært ud fra forordningernes opbygning og mål (jf. analogt dom ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, præmis 27). Der skal, således som det fremgår af syvende betragtning til begge disse forordninger, ligeledes tages hensyn til formålet om overensstemmelse ved gensidig anvendelse af disse forordninger, men også til Bruxelles I-forordningen, der i artikel 5 navnlig indeholder en sondring mellem sager om kontraktforhold og sager om erstatning uden for kontrakt.
- 44 Det fremgår af Domstolens praksis vedrørende den sidstnævnte forordning, at det kun er en retlig forpligtelse, som en person frivilligt har påtaget sig over for en anden person, og som ligger til grund for sagsøgerens sagsanlæg, der er omfattet af »sager om kontraktforhold« som omhandlet i den nævnte forordnings artikel 5, nr. 1) (jf. dom Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 39). Det bemærkes analogt og i tråd med det i denne doms præmis 43 omhandlede formål om overensstemmelse, at begrebet »kontraktlige forpligtelser« som omhandlet i Rom I-forordningens artikel 1 vedrører retlige forpligtelser, som en person frivilligt har påtaget sig over for en anden person.
- 45 Hvad angår begrebet »forpligtelser uden for kontrakt« som omhandlet i Rom II-forordningens artikel 1 bemærkes, at begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i Bruxelles I-forordningens artikel 5, nr. 3), omfatter ethvert krav, som går ud på, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar, og som ikke er knyttet til de nævnte »sager om kontraktforhold« i den forstand, hvori begrebet bliver anvendt i nr. 1) i denne artikel 5 (dom ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis). Det bemærkes desuden, at Rom II-forordningen, således som det fremgår af dennes artikel 2, finder anvendelse på de forpligtelser, der opstår efter en skade, dvs. alle følger, der er udløst af skadevoldende handlinger, uberettiget berigelse, uanmodet forretningsførelse og culpa in contrahendo.

- 46 På baggrund af det ovenstående skal »forpligtelser uden for kontrakt« som omhandlet i Rom II-forordningen forstås som forpligtelser, der udspringer af en af de begivenheder, der er opregnet i denne forordnings artikel 2, og som er gengivet i den foregående præmis.
- 47 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelserne, at der foreligger kontraktlige forpligtelser i Rom I-forordningens forstand mellem forsikringsgiverne og henholdsvis indehaverne eller førerne af det trækkende køretøj og indehaverne af påhængskøretøjet. Der foreligger derimod ingen kontraktlig forpligtelse mellem de to forsikringsgivere.
- 48 Spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en forpligtelse til at yde erstatning til de i hovedsagerne omhandlede ofre, og rækkevidden af denne forpligtelse afhænger desuden først og fremmest af de vurderinger, der vedrører de færdselsulykker, som ligger til grund for de pågældende skader. Disse vurderinger, som vedrører erstatning uden for kontrakt, er ikke omfattet af det kontraktlige forhold, som knytter forsikringsgiverne til deres respektive forsikringstagere.
- 49 Hvad angår muligheden for, at et trækkende køretøjs forsikringsgiver, der har ydet et offer den fulde erstatning for den skade, som det har lidt som følge af en ulykke, der involverede både dette trækkende køretøj og det hermed forenede påhængskøretøj, kan anlægge et regressøgsmaal mod påhængskøretøjets forsikringsgiver, bemærkes følgende.
- 50 For det første kan selve eksistensen af en søgsmålsret for forsikringsgiveren for et trækkende køretøj, hvis fører har forårsaget en ulykke, mod forsikringsgiveren for det trukne køretøj, efter at ofret er blevet ydet erstatning, ikke udledes af forsikringsaftalen, men forudsætter, at indehaveren af påhængskøretøjet samtidig har pådraget sig et ansvar uden for kontraktforhold i forhold til dette samme offer.
- 51 Det bemærkes derfor, at en sådan erstatningsforpligtelse, der påhviler indehaveren af påhængskøretøjet, skal anses for en »forpligtelse[...] uden for kontrakt« i Rom II-forordningens forstand. Det er derfor i lyset af bestemmelserne i denne forordning, at den lov, som finder anvendelse på den nævnte forpligtelse, skal fastlægges.
- 52 I overensstemmelse med den nævnte forordnings artikel 4 er den lov, der anvendes på en sådan forpligtelse uden for kontrakt – medmindre andet er fastsat i denne forordning – loven i det land, hvor skaden er indtrådt, det vil i hovedsagerne sige det land, hvor den skade, som følger direkte af ulykken, er lidt (jf. i denne retning dom Lazar, C-350/14, EU:C:2015:802, præmis 24). I henhold til artikel 15, litra a) og b), i Rom II-forordningen fastlægger denne lov ansvarsgrundlaget og ansvarsomfanget samt betingelserne for ansvarsdeling.
- 53 De personer, der er forpligtet til at yde erstatning til ofret, og i givet fald den andel, som henholdsvis indehaveren af påhængskøretøjet og indehaveren eller føreren af det trækkende køretøj har i den skade, der er påført ofret, skal derfor fastlægges i lyset af loven på det sted, hvor den direkte skade er opstået, i det foreliggende tilfælde tysk ret.
- 54 For det andet bemærkes, at en forsikringsgivers forpligtelse til at yde erstatning for den skade, som er blevet påført et offer, ikke følger af den skade, der er blevet påført sidstnævnte, men af den kontrakt, som knytter forsikringsgiveren til den ansvarlige forsikringstager. En sådan forpligtelse udspringer derfor af en kontraktlig forpligtelse, og den lov, der finder anvendelse på en sådan forpligtelse, skal fastlægges i overensstemmelse med bestemmelserne i Rom I-forordningen.
- 55 Det skal derfor i lyset af den lov, der finder anvendelse på henholdsvis forsikringsaftalen for trækkende køretøjer såsom de i hovedsagerne omhandlede og forsikringsaftalen for de hermed forenede påhængskøretøjer, undersøges, om forsikringsgiverne for disse to typer køretøjer i overensstemmelse med de nævnte aftaler faktisk var forpligtet til at yde erstatning til ofrene for ulykker, som blev forårsaget af påhængskøretøjerne.

- 56 Hvad for det tredje angår spørgsmålet, om et trækkende køretøjs forsikringsgiver, der har ydet erstatning til et offer, i givet fald har en subrogationsret over for påhængskøretøjets forsikringsgiver, bemærkes, at der i Rom II-forordningens artikel 19 foretages en sondring mellem de spørgsmål, der er omfattet af reglerne om ansvar uden for kontrakt, og dem, der er omfattet af kontraktforhold. Denne bestemmelse finder bl.a. anvendelse på den situation, hvor tredjemand, dvs. forsikringsgiveren, har ydet erstatning til ulykkesofret, der har en erstatningsfordring uden for kontrakt mod føreren eller indehaveren af et køretøj, og dette er sket for at fyldestgøre ofret i henhold til denne forpligtelse.
- 57 Nærmere bestemt foreskriver artikel 19 i Rom II-forordningen, at i dette tilfælde bliver spørgsmålet om en eventuel subrogation i ofrets rettigheder reguleret af den lov, som finder anvendelse på tredjemandens, dvs. ansvarsforsikringsgiverens, forpligtelse til at yde dette offer erstatning.
- 58 Idet forsikringsgiverens forpligtelse til at dække forsikringstagerens civilretlige ansvar over for ofret følger af den med forsikringstageren indgåede aftale, afhænger de betingelser, hvorunder forsikringsgiveren kan udøve de rettigheder, som ulykkesofret har over for de for ulykken ansvarlige personer, således af den nationale lovgivning, der regulerer den nævnte forsikringsaftale, og som er fastlagt i overensstemmelse med Rom I-forordningens artikel 7.
- 59 Den lov, der finder anvendelse ved fastlæggelsen af de personer, der kan holdes ansvarlige, og ved en eventuel deling af ansvaret mellem disse og deres respektive forsikringsgivere, er derimod i overensstemmelse med den nævnte artikel 19 fortsat omfattet af Rom II-forordningens artikel 4 ff.
- 60 Det skal navnlig bemærkes, at i det tilfælde, hvor det følger af den lov, der finder anvendelse i medfør af de sidstnævnte bestemmelser i Rom II-forordningen, at ofret for en færdselsulykke forårsaget af et trækkende køretøj med påhængsvogn har rettigheder såvel mod indehaveren af påhængskøretøjet som påhængskøretøjets forsikringsgiver, har det trækkende køretøjs forsikringsgiver, efter at have ydet ofret erstatning, ret til at anlægge et søgsmål mod påhængskøretøjets forsikringsgiver, for så vidt som den lov, der finder anvendelse på forsikringsaftalen i henhold til Rom I-forordningens artikel 7, foreskriver, at forsikringsgiveren kan subrogere i ofrets rettigheder.
- 61 Det tilkommer derfor de forelæggende retter først at fastslå, hvorledes erstatningen til ofrene skal fordeles mellem på den ene side føreren og indehaveren af det trækkende køretøj og på den anden side indehaveren af påhængskøretøjet i overensstemmelse med de nationale retsregler, der finder anvendelse i medfør af Rom II-forordningen.
- 62 Dernæst skal den lov, som finder anvendelse på de forsikringsaftaler, der er indgået mellem de i hovedsagerne sagsøgende forsikringsgivere og deres respektive forsikringstagere, fastlægges i overensstemmelse med Rom I-forordningens artikel 7 med henblik på at afgøre, om og i hvilket omfang de nævnte forsikringsgivere ved subrogation kan udøve de rettigheder, som ofret har mod påhængskøretøjets forsikringsgiver.
- 63 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 14, litra b), i direktiv 2009/103 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke indeholder nogen særlig lovvalgsregel til fastlæggelse af den lov, der finder anvendelse på regressøgsmål mellem forsikringsgivere under omstændigheder som de i hovedsagerne omhandlede.
- 64 Rom I-forordningen og Rom II-forordningen skal fortolkes således, at den lov, der finder anvendelse på et regressøgsmål anlagt af et trækkende køretøjs forsikringsgiver, som har ydet erstatning til ofrene for en ulykke forårsaget af føreren af det nævnte køretøj, mod forsikringsgiveren for det påhængskøretøj, der blev trukket i forbindelse med denne ulykke, skal fastlægges i henhold til Rom I-forordningens artikel 7, såfremt de regler om erstatningsansvar uden for kontrakt, som finder anvendelse på denne ulykke i medfør af Rom II-forordningens artikel 4 ff., fastsætter en fordeling af forpligtelsen til at erstatte skaden.

Sagsomkostningerne

- ⁶⁵ Da sagernes behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for de forelæggende retter, tilkommer det disse at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 14, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke indeholder nogen særlig lovvalgsregel til fastlæggelse af den lov, der finder anvendelse på regressøgsmål mellem forsikringsgivere under omstændigheder som de i hovedsagerne omhandlede.

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II) skal fortolkes således, at den lov, der finder anvendelse på et regressøgsmål anlagt af et trækkende køretøjs forsikringsgiver, som har ydet erstatning til ofrene for en ulykke forårsaget af føreren af det nævnte køretøj, mod forsikringsgiveren for det påhængskøretøj, der blev trukket i forbindelse med denne ulykke, skal fastlægges i henhold til artikel 7 i forordning nr. 593/2008, såfremt de regler om erstatningsansvar uden for kontrakt, som finder anvendelse på denne ulykke i medfør af artikel 4 ff. i forordning nr. 864/2007, fastsætter en fordeling af forpligtelsen til at erstatte skaden.

Underskrifter